

Innst. O. nr. 39

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Dokument nr. 8:6 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Trond Giske om lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30, om offentliggjøring av politiske partiers inntekter. (Omfatter støtte til politiske partiers fylkes- og kommuneorganisasjoner og sideorganisasjoner)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Stortinget har tidligere vedtatt at politiske partiers inntekter skal offentliggjøres. Dette for å hindre at partier i det skjulte mottar gaver fra bedrifter og enkeltpersoner som kan gi grunnlag for beskyldninger om at økonomiske bidrag har betydning for utfallet i enkeltsaker.

Under Odelstingets behandling av forslag til endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter til også å gjelde kommune- og fylkespartier, ble det gitt tilslutning til intensjonene i forslaget, men vedtatt at saken skulle utredes nærmere av Regjeringen. Denne utredningen har latt vente på seg. Det fremmes derfor forslag om å utvide lovens virkeområde til også å omfatte bidrag til fylkes- og kommunepartier og partienes sideorganisasjoner, som for eksempel partienes ungdomsorganisasjoner og kvinneorganisasjoner, på nasjonalt plan, fylkesnivå og lokalt nivå.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Vedtak til lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter.

I

I lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Politiske partier som er registrert etter valgloven § 5-1 og som har stilt liste til siste *stortings-*, *fylkes-* eller *kommunevalg*, plikter å avlegge årlig regnskap over inntekter til partiets hovedorganisasjon, *fylkes-* og *lokalledd*. *Det samme gjelder for disse partiers sideorganisasjoner på nasjonalt plan, fylkesnivå og lokalt plan dersom de har mottatt bidrag som overstiger beløp nevnt i § 2.*

§ 2 skal lyde:

Regnskapet over inntekter skal inneholde opplysninger om følgende inntektstyper:

1. Offentlig partistøtte
2. Kontingentinntekter
2. Tilskudd fra privatpersoner, lotterier, innsamlingsaksjoner o.l.
4. Renteinntekter
5. Tilskudd fra institusjoner, organisasjoner, foreninger og sammenslutninger, samt fra stiftelser og fonds.

Hvis et parti i regnskapsåret fra samme navngitte tilskuddsyter mottar ett eller flere tilskudd som til sammen overskrider 20 000 kroner, skal beløpet og tilskuddsyterens navn oppgis i regnskapet.

Regnskapet skal inneholde opplysninger om den samlede sum av anonyme tilskudd og om størrelsen av hvert enkelt tilskudd over 20 000 kroner. *Som bidrag regnes alle former for støtte enten det dreier seg om kontante eller andre former for ikke-kontante bi-*

drag som kan omregnes til verdi av 20 000 kroner eller mer.

§ 3 skal lyde:

Inntektsregnskapet avlegges for perioden 1. januar til 31. desember.

Inntektsregnskapet skal underskrives av partiets, fylkes- eller kommunepartiets leder, inneholde en erklæring om at partiet ikke har hatt andre inntekter enn de oppgitte, og være godkjent av revisor. *For partiers sideorganisasjoner skal inntektsregnskapet underskrives av organisasjonens, fylkes- eller lokalledets leder.*

§ 4 skal lyde:

Regnskapet sendes Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret senest 6 måneder etter regnskapsårets avslutning.

II

Loven trer i kraft straks og med virkning fra og med regnskapsåret 2003."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, og fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, viser til Innst. O. nr. 28 (2002-2003), hvor komiteens flertall gikk inn for følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen oppnevne et bredt sammensatt utvalg som drøfter på bred basis finansiering av demokratiet, herunder de politiske partier og folkevalgte gruppers virksomhet og fremmer forslag til mulige endringer i lov av 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter og eventuelt andre lover, forskrifter og regler."

Flertallet registrerer at Regjeringen følger opp de anmodningsvedtak som Stortinget har fattet på bakgrunn av Innst. O. nr. 28 (2002-2003). Flertallet viser også til at finanskomiteen enstemmig i Budsjett-innst. S. I (2003-2004), punkt 3.2.1.2.1 Partistøtte, mener at spørsmål i tilknytning til partistøtte og finansiering av partiene skal vurderes etter at utvalgets innstilling foreligger.

Flertallet viser til brev av 11. november 2003 fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet til Stortinget vedrørende Dokument nr. 8:6 (2003-2004). (Brevet følger som vedlegg til innstillingen.)

Saken har vært forelagt Justisdepartementets lovavdeling, som blant annet uttaler:

"Offentliggjøring av bidrag fra privatpersoner til politiske partier kan tenkes å innebære inngrep i rettigheter som er beskyttet etter den europeiske menneskerettighetskonvensjon."

Flertallet vil derfor foreslå at Dokument nr. 8:6 (2003-2004) avvises.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til at Stortinget tidligere har vedtatt at politiske partiers inntekter skal offentliggjøres, og ønsker å legge forholdene til rette for at endringen i loven skal kunne tre i kraft fra 1. januar 2004. Disse medlemmer viser derfor til svarbrev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet datert 11. november 2003, der følgende uttalelse foreligger fra Justisdepartementet:

"Alt i alt må den greieste løsningen være at forslaget eventuelt vedtas i år og gis virkning fra og med regnskapsåret 2004 samtidig som man sørger for å gjøre vedtaket kjent for lokalpartier med mer før årsskiftet."

Disse medlemmer viser til at allerede under behandlingen av forslag til endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 ble det vedtatt å støtte intensjonene om å offentliggjøre de politiske partienes inntekter også på fylkes- og kommunenivå. Disse medlemmer viser til at det ble vedtatt at Regjeringen skulle legge frem en proposisjon med endring av lov om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter. Dette er ikke fulgt opp av Regjeringen. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om at loven skal utvides til å omfatte bidrag til partienes fylkes- og lokalledd og sideorganisasjoner som har mottatt bidrag som overstiger 20 000 kroner. Disse medlemmer mener at loven skal tre i kraft fra 1. januar 2004. Disse medlemmer ønsker å presisere at forslaget også omfatter bidrag fra bedrifter.

Disse medlemmer vil understreke at med "revisor" kan det i denne sammenheng også være "valgt revisor".

Disse medlemmer presiserer at kommune- og fylkestingsgruppene ikke skal levere egne regnskap, men at disse regnes som deler av partiorganisasjonen i henholdsvis kommune og fylke.

Disse medlemmer forutsetter at det legges til rette slik at publikum og presse ved forespørsel kan få innsyn i partienes inntekter som omfattes av denne lov.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Vedtak til lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter.

I

I lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Politiske partier som er registrert etter valgloven § 5-1 og som har stilt liste til siste *stortings-*, *fylkes-* eller *kommunevalg*, plikter å avlegge årlig regnskap over inntekter til partiets hovedorganisasjon, *fylkes- og lokalledd*. *Det samme gjelder for disse partiers sideorganisasjoner på nasjonalt plan, fylkesnivå og lokalt plan dersom de har mottatt bidrag som overstiger beløp nevnt i § 2.*

§ 2 skal lyde:

Regnskapet over inntekter skal inneholde opplysninger om følgende inntektstyper:

1. Offentlig partistøtte
2. Kontingentinntekter
3. Tilskudd fra privatpersoner, lotterier, innsamlingsaksjoner o.l.
4. Renteinntekter
5. Tilskudd fra institusjoner, organisasjoner, bedrifter, foreninger og sammenslutninger, samt fra stiftelser og fonds.

Hvis et parti i regnskapsåret fra samme navngitte tilskuddsyter mottar ett eller flere tilskudd som til sammen overskrider 20 000 kroner, skal beløpet og tilskuddsyterens navn oppgis i regnskapet.

Regnskapet skal inneholde opplysninger om den samlede sum av anonyme tilskudd og om størrelsen av hvert enkelt tilskudd over 20 000 kroner. *Som bidrag regnes alle former for støtte enten det dreier seg om kontante eller andre former for ikke-kontante bidrag som kan omregnes til verdi av 20 000 kroner eller mer.*

§ 3 skal lyde:

Inntektsregnskapet avlegges for perioden 1. januar til 31. desember.

Inntektsregnskapet skal underskrives av partiets, *fylkes-* eller *kommunepartiets* leder, inneholde en erklæring om at partiet ikke har hatt andre inntekter enn de oppgitte, og være godkjent av revisor. *For partiers sideorganisasjoner skal inntektsregnskapet underskrives av organisasjonens, fylkes- eller lokalledets leder.*

§ 4 skal lyde:

Regnskapet sendes Stortinget, *fylkestinget* eller *kommunestyret* senest 6 måneder etter regnskapsårets avslutning.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2004."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Vedtak til lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter.

I

I lov 22. mai 1998 nr. 30 om offentliggjøring av politiske partiers inntekter gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Politiske partier som er registrert etter valgloven § 5-1 og som har stilt liste til siste *stortings-*, *fylkes-* eller *kommunevalg*, plikter å avlegge årlig regnskap over inntekter til partiets hovedorganisasjon, *fylkes- og lokalledd*. *Det samme gjelder for disse partiers sideorganisasjoner på nasjonalt plan, fylkesnivå og lokalt plan dersom de har mottatt bidrag som overstiger beløp nevnt i § 2.*

§ 2 skal lyde:

Regnskapet over inntekter skal inneholde opplysninger om følgende inntektstyper:

1. Offentlig partistøtte
2. Kontingentinntekter
3. Tilskudd fra privatpersoner, lotterier, innsamlingsaksjoner o.l.
4. Renteinntekter
5. Tilskudd fra institusjoner, organisasjoner, bedrifter, foreninger og sammenslutninger, samt fra stiftelser og fonds.

Hvis et parti i regnskapsåret fra samme navngitte tilskuddsyter mottar ett eller flere tilskudd som til sammen overskrider 20 000 kroner, skal beløpet og tilskuddsyterens navn oppgis i regnskapet.

Regnskapet skal inneholde opplysninger om den samlede sum av anonyme tilskudd og om størrelsen av hvert enkelt tilskudd over 20 000 kroner. *Som bidrag regnes alle former for støtte enten det dreier seg om kontante eller andre former for ikke-kontante bidrag som kan omregnes til verdi av 20 000 kroner eller mer.*

§ 3 skal lyde:

Inntektsregnskapet avlegges for perioden 1. januar til 31. desember.

Inntektsregnskapet skal underskrives av partiets, fylkes- eller kommunepartiets leder, inneholde en erklæring om at partiet ikke har hatt andre inntekter enn de oppgitte, og være godkjent av revisor. *For partiers sideorganisasjoner skal inntektsregnskapet underskrives av organisasjonens, fylkes- eller lokalledets leder.*

§ 4 skal lyde:

Regnskapet sendes Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret senest 6 måneder etter regnskapsårets avslutning.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2004.

KOMITEENS TILRÅDING

K o m i t e e n har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rå Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:6 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentant Trond Giske om lov om endringer i lov 22. mai 1998 nr. 30, om offentliggjøring av politiske partiers inntekter. (Omfatter støtte til politiske partiers fylkes- og kommuneorganisasjoner og sideorganisasjoner) - avvises.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 9. desember 2003

Sonja Irene Sjøli

leder

Magnar Lund Bergo

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 11. november 2003

Dokument nr 8:6 (2003-2004) om offentliggjøring av politiske partiers inntekter

Jeg viser til brev av 5.11.2003 hvor komiteen, i forbindelse med behandlingen av ovennevnte sak, stiller følgende spørsmål:

- "Når må saken være ferdig behandlet i Odelstinget og Lagtinget for at loven skal ha virkning fra og med regnskapsåret 2003? Vil dette kunne gjøres ved at vedtaket gjøres innen utgangen av året, med ikrafttredelse straks og med virkning fra og med regnskapsåret 2003?"
- Hvis dette ikke er mulig, når må saken være ferdigbehandlet i Odelstinget og Lagtinget for at loven skal ha virkning fra og med regnskapsåret 2004? Må dette gjøres ved at vedtaket gjøres innen utgangen av året, med ikrafttredelse 1. januar 2004, og med virkning fra og med regnskapsåret 2004?"

Ovennevnte spørsmål berører problemstillinger av generell art når det gjelder ikrafttredelse av lover og forholdet til Grunnloven § 97 om tilbakevirkende kraft. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har på denne bakgrunn forelagt saken for Justisdepartementet som i brev av 7.11.2003 uttaler følgende:

"Det er meget upraktisk å pålegge lokalpartier med mer regnskapsplikt med tilbakevirkende kraft.

Vi antar imidlertid at prinsippet ikke vil stride mot Grunnloven § 97 siden det da blir tale om å sette opp regnskapet i ettertid dersom man ikke allerede har et regnskap som oppfyller lovens krav. Et slikt regnskap vil imidlertid bli en rekonstruksjon med de svakheter og den begrensede troverdighet det innebærer. Noe mer enn det kan man ikke kreve.

Offentliggjøring av bidrag fra privatpersoner til politiske partier kan tenkes å innebære inngrep i rettigheter som er beskyttet etter den europeiske menneskerettskonvensjon. Art. 8 beskytter retten til "respect for ..., private an family life, ... home and correspondence". Art. 10 beskytter ytringsfriheten (jf. i denne sammenhengen Bowman-dommen mot U.K (1998), der EMD forutsatte at å gi støtte til et politisk parti, er omfattet av art. 10). Art. 11 beskytter foreningsfriheten. Vi kan ikke uten videre utelukke at offentliggjøring av den tilknytningen som en privatperson har til et politisk parti gjennom økonomiske bidrag, ikke innebærer inngrep i en rettighet som er beskyttet av en av disse bestemmelsene. I så fall må inngrepet ha et tilstrekkelig rettslig grunnlag (det må være "prescribed by law"). Lovkravet i EMK innebærer blant annet at individene i rimelig grad må kunne forutse hvilke konsekvenser en gitt handling vil få. Dette kravet kan muligens skape problemer dersom det gis en lov som tillegges virkning for støtte som allerede er ytt fra en privatperson til et politisk parti.

Alt i alt må den greieste løsningen være at forslaget eventuelt vedtas i år og gis virkning fra og med regnskapsåret 2004 samtidig som man sørger for å gjøre vedtaket kjent for lokalpartier med mer før årsskiftet."